

ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში ჩადენილი განზრახ მკვლელობის სამართლებრივი შეფასების საკითხისათვის

მალხაზ ლომსაძე

სამართლის დოქტორი,

სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,

პროფესორი, საქართველო

lomsadzem@gmail.com

რეზიუმე. დანაშაული ყოველთვის წარმოადგენდა მეცნიერი იურისტების დისკუსიის საგანს. წინამდებარე ნაშრომში საუბარია იმის თაობაზე, რომ ძლიერი სულიერი აღელვების ნიადაგზე ჩადენილი განზრახი მკვლელობა უფრო მეტი საშიშროების შემცველია, ვიდრე სხვა სახის განზრახი მკვლელობები. ძლიერი სულიერი აღელვების ნიადაგზე ჩადენილი განზრახი მკვლელობა სიმძიმის მიხედვით, უფრო ნაკლებად მძიმე კატეგორიის დანაშაულია, ვიდრე სხვა მკვლელობები.

ნაშრომში ძლიერი სულიერი აღელვების ნიადაგზე ჩადენილი მკვლელობის კვალიფიკაციის პრობლემის გადაჭრის დასაბუთების ცდაა გადმოცემული. განზრახ მკვლელობის ჩადენის კვალიფიკა-

ციისათვის საკმარისია, დანაშაულის ჩამდენი იმყოფებოდეს ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რომელიც გამოწვეული იქნება მსხვერპლის არამართლზომიერი საქციელით. ნაშრომზე მუშაობისას, შესწავლილია სხვადასხვა სამეცნიერო ნაშრომები მოცემულ საკითხზე, განზოგადებულია სასამართლო პრაქტიკა და სიღრმისეული სამეცნიერო ანალიზის საფუძველზე ჩამოყალიბებულია შესაბამისი დასკვნები.

ვფიქრობთ, ნაშრომი დახმარებას გაუწევს მეცნიერ-იურისტებს, პრაქტიკოს მუშაკებსა და იმ პირებს, ვინც დაინტერესებულია ჯგუფური დანაშაულის კვალიფიკაციის პრობლემებით.

საკვანძო სიტყვები: ძლიერი სულიერი აღელვება, განზრახი მკვლელობა, ფიზიოლოგიური აფექტი, პათოლოგიური აფექტი, მძიმე შეურაცხყოფა, მძიმე ამორალური ქმედება, ცოლქმრული ღალატი, პატივი და ღირსება.

შესავალი

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 111-ე მუხლში ცალკე შემადგენლობად არის ჩამოყალიბებული განზრახ მკვლელობა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რაც გამოიწვია დამნაშავის ან მისი ახლო ნათესავის მიმართ მსხვერპლის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობამ, მძიმე შეურაცხყოფამ ან სხვა მძიმე ამორალურმა ქმედებამ, აგრეთვე მსხვერპლის არაერთგზისი მართლსაწინააღმდეგო ან ამორალური ქცევით განპირობებულმა ფსიქიკურმა ტრავმამ¹.

განზრახ მკვლელობა რომ ამ მუხლით დაკვალიფიცირდეს, საჭიროა, ერთდროულად არსებობდეს ოთხი პირობა მაინც: ა) დამნაშავე მკვლელობის ჩადენისას უნდა იმყოფებოდეს ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში; ბ) ძლიერი სულიერი აღელვება აღძრული უნდა იყოს უეცრად; გ) უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვება გამოწვეული უნდა იყოს მსხვერპლის მართლსაწინააღმდეგო ძალადობით, მძიმე შეურაცხყოფით, მძიმე ამორალური ქმედებით, მსხვერპლის არაერთგზისი მართლსაწინააღმდეგო ან ამორალური ქცევით განპირობებული ფსიქიკური ტრავმით, დ) მსხვერპლის ქმედებები მიმართული უნდა იყოს დამნაშავის ან მისი ახლო ნათესავის წინააღმდეგ.

აფექტის გავლენა ადამიანის ცნობიერებაზე

აფექტი, როგორც მცირე ხნის ძლიერი ემოციური განცდა არ ტოვებს ისეთ ხელშესახებ კვალს, რომელიც შესაძლებლობას მოგვცემდა დარწმუნებით გვემსჯელა, ნამდვილად იყო

¹ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, №41(48), 1999 წლის 22 ივლისი.

თუ არა იგი. აფექტი იმდენად ხანმოკლეა და სწრაფმავალი, რომ ხშირად ექსპერტსაც არ შეუძლია განსაზღვროს, ნამდვილად იყო თუ არა სუბიექტი დანაშაულის ჩადენის მომენტში აფექტის მდგომარეობაში.

„ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობა (აფექტი) განსაკუთრებული ინტენსივობის მქონე, უეცრად აღმოცენებული სწრაფმავალი განცდაა, – წერდა რ. ნათაძე, რომელიც მთლიანად მოიცავს პიროვნებას დანაშაულის ჩადენის მომენტში და წარმართავს მის ქცევას. აფექტი ძლიერი გამომხატველი მოძრაობებით ხასიათდება“.²

აფექტის სახეები

აფექტი გავლენას ახდენს ინდივიდის ცნობიერების სფეროზე. ამ დროს როგორც იტყვიან, ადამიანი „თავს კარგავს“. მას უქვეითდება უნარი კონტროლი გაუწიოს თავის ქცევას. აფექტი გვევლინება ცნობიერების შემაჩერებელ გარემოებად. ლიტერატურაში განასხვავებენ ნაკლებად ინტენსიურ და ზეინტენსიურ აფექტს. ნაკლებად ინტენსიურ აფექტს სასამართლო ფსიქიატრიაში პირობითად უწოდებენ ფიზიოლოგიურ აფექტს, ხოლო ზეინტენსიურს – პათოლოგიურ აფექტს. ასეთ დაყოფას არსებითი მნიშვნელობა აქვს სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხის გადასაწყვეტად.

პათოლოგიური აფექტის დროს ხდება გონების სრული დახშობა და ნებისყოფის პარალიზება, ტრავმის გამომწვევი განცხადების გავლენით, ადამიანს ერღვევა გარემოს აღქმის, მომხდარი ფაქტისადმი დაკვირვებისა და საკუთარი მოქმედების შემეცნების უნარი. მისი წარმოდგენების სფერო იმდენად ვიწროვდება, რომ იგი მხოლოდ მტკივნეული ტრავმის გამომწვევი განცდებით შემოიფარგლება, ყველა სხვა წარმოდგენა თითქოს წყვეტს არსებობას.³ ამას შედეგად მოსდევს ე. წ. აფეთქების ფაზა: გონების დაკარგვა, ორიენტირების სრული მოშლა. ერთი სიტყვით, პათოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში მყოფი პირისათვის დამახასიათებელია: გონების სრული დაბნელება, თვითკონტროლის ანუ საკუთარი მოქმედებისადმი ანგარიშის გაწევის უნარის დაკარგვა და სხვ. ეს არის შერაცხვის უუნარობა.

პათოლოგიური აფექტისაგან განსხვავებით, ფიზიოლოგიური აფექტის დროს დამნაშავე პირი შერაცხადია. ფიზიოლოგიური აფექტი არ არის ავადმყოფური მდგომარეობა. ამ დროს ხდება ცნობიერების მკვეთრი შეცვლა, გონების სრული დაბნელება. ფიზიოლოგიური აფეთქების დროს პირი თუმცა, თავშეუკავებლად მოქმედებს, მაგრამ მას დაკარგული არა აქვს

² რევამ ნათაძე, *ზოგადი ფსიქოლოგია* (თბილისი: განათლება, 1989), 452.

³ Г. В. Морозов, ред., *Судебная психиатрия* (Москва: Юридическая литература, 1971), 162–163.

უნარი კონტროლი გაუწიოს თავის მოქმედებას, შენარჩუნებული აქვს მახსოვრობა. „ამიტომ ფიზიოლოგიური აფექტი არ გამოირიცხავს სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას, არამედ ამსუბუქებს ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმეს“⁴.

როგორც წესი, განრისხების ან სხვა აფექტური მდგომარეობის დროს, ჯანმრთელი ადამიანი არასოდეს არ კარგავს გონებას. ძნელია წარმოვიდგინოთ ადამიანი, რომლისთვისაც უცხო იყოს ემოციური განცდა, მაგრამ ყველა როდი სჩადის დანაშაულს. არ შეიძლება აფექტის მიჩნევა დანაშაულის მიზეზად. ეს რომ ასე იყოს, როგორც სწორად შენიშნავს თ. შავგულიძე, „მაშინ დამნაშავე უნდა დაგვესაჯა არა ჩადენილი კონკრეტული დანაშაულისათვის, არამედ იმისათვის, რომ მან ვერ შეძლო დაეძლია აფექტი, რასაც შედეგად დანაშაულებრივი ქმედება მოჰყვა.“⁵ აფექტი წარმოადგენს ფსიქიკური აქტიურობის წყაროს, ემოციურ აფეთქებას. ამ დროს პირი ცდილობს უმოკლესი გზით დაიკმაყოფილოს შურისძიების სურვილი. მას შესუსტებული აქვს თვითკონტროლის, დანაშაულებრივი ქცევისაგან თავშეკავების უნარი. მაგრამ ეს უნარი არ არის გამორიცხული. სწორედ ამიტომ აგებს იგი პასუხს ამ მოქმედებისთვის. აფექტი ასრულებს კატალიზატორის როლს, წარმოადგენს შემამსუბუქებელ ფაქტორს, ე. წ. „სოციალურ მუხრუჭს“, რომელიც ხელს უწყობს დანაშაულის ჩადენას და არა ფაქტორს, რომელიც აგვიხსნის დანაშაულის ჩადენის მიზეზს. სწორედ ამიტომ არის მიჩნეული ფიზიოლოგიური აფექტი შემამსუბუქებელ გარემოებად და არა საერთოდ, ბრალის გამომრიცხავ გარემოებად.

აფექტის მდგომარეობაში მყოფი პირი ჩაიდენს თუ არა დანაშაულს, ბევრად არის დამოკიდებული იმ გარემოს გარკვევაზე, რომელშიც მოხდა ამ პირის აღზრდა და პიროვნებად ჩამოყალიბება, ასევე პიროვნების სიწმინდეზე და კიდევ სხვა მრავალ ფაქტორზე: ეროვნული ეთნოგრაფიული კუთვნილება, არსებული ადათ-წესები, გაბატონებული საზოგადოებრივი აზრი და ა. შ.

აფექტის სამართლებრივი შეფასება

ლიტერატურაში არის აზრთა სხვადასხვაობა აფექტის დროს განზრახვის არსებობის შესახებ. ზოგიერთ ავტორს მიაჩნია, თითქოს განზრახვისა და გაუფრთხილებლობის გარდა, არსებობს ქმედების რაღაც განსაკუთრებული ფორმა, მაგალითად, ღრმა სიმთვრალით გამოწვეული ძლიერი ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში ჩადენილი დანაშაულის

⁴ ვახტანგ მაყაშვილი და სხვ., *დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ* (თბილისი: განათლება, 1980), 46.

⁵ Тамаз Шавгулидзе, *Аффект и уголовная ответственность* (Тбилиси: Мецниереба, 1973), 58-60.

შემთხვევა.⁶ ზოგი იმასაც აღნიშნავს, რომ პირდაპირი და არაპირდაპირი განზრახვის გარდა, სასამართლო პრაქტიკა იცნობს ე. წ. აფექტურ და განუსაზღვრელ (ალტერნატიულ) განზრახვის სახესაც. ასეთი განზრახვის აუცილებელ ნიშნებად მათ მიაჩნიათ: ძლიერი სულიერი აღელვება, აღელვების უეცარი აღძვრა, ხელყოფის არამართლობიერება და ა. შ.⁷ მაგრამ ყველა ეს ნიშანი დამახასიათებელია კანონით გათვალისწინებული განზრახი მკვლელობისათვის, რომელიც ჩადენილია ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, მაგრამ აქ რაღაც განსაკუთრებულ „აფექტურ განზრახვაზე“ საუბარი შეეცდომა. თავის დროზე, ამ საკითხის ირგვლივ ფართო დისკუსიაც კი გაიშალა საერთაშორისო დონეზე.⁸ უმრავლესობის აზრით, აფექტური განზრახვის მიჩნევა ქმედების განსაკუთრებულ ფორმად დაუშვებელია.

საქართველოს სს კოდექსის 111-ე მუხლში საუბარია განზრახ მკვლელობაზე, რომელიც ჩადენილია უეცრად აღძრულ, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში. აფექტის დროს, დამნაშავე ჩვეულებრივ ითვალისწინებს იმას, რაც მას სურს. თუ დადგინდება, რომ აფექტის მდგომარეობაში მყოფი დამნაშავე არ ითვალისწინებდა მართლსაწინააღმდეგო შედეგის დადგომას თუმცა, უნდა გაეთვალისწინებინა და შეეძლო კიდევ გაეთვალისწინებინა იგი, მაშინ საქმე გვექნება გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობასთან. ამიტომ არ შეიძლება დაკვალიფიცირდეს პირის მოქმედება ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში ჩადენილ განზრახ მკვლელობად, თუ იგი აფექტის მდგომარეობაში სახეში გაართყამს ვინმეს ხელს, ამ უკანასკნელს ფეხი გაუცურდება, მიწაზე დაეცემა, ქვას დაართყამს თავს და მიიღებს დაზიანებას, რის შედეგადაც მოკვდება. კანონმდებელი თვლის, რომ ქმედების საქართველოს სს კოდექსის 111-ე მუხლით დაკვალიფიცირებისათვის აუცილებელია განზრახვის არსებობა. თუ ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში მყოფი პირის მოქმედება მიიღებს გაუფრთხილებლობით სახეს, ქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს როგორც გაუფრთხილებლობით ჩადენილი, ხოლო აფექტის მდგომარეობა შემამსუბუქებელ გარემოებად იქნება მიჩნეული სასჯელის განსაზღვრისას.

როგორც ითქვა, აფექტისათვის აუცილებელია კანონით გათვალისწინებული ოთხი პირობის არსებობა. ორი პირობა – დამნაშავე რომ დანაშაულის ჩადენისას უნდა იმყოფებოდეს ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში და ეს ძლიერი სულიერი აღელვება უნდა ატარებდეს უეცარ ხასიათს – გათვალისწინებულია მრავალი ქვეყნის კოდექსით. რაც შეეხება დანარჩენ ორ პირობას, აქ ქართულ კოდექსს თავისებური პოზიცია უკავია.

⁶ Пётр С. Дагель, *Проблема бессознательного и некоторые вопросы вины в уголовном праве* (Москва: ВЮЗИ, 1968), 69–82.

⁷ Георгий А. Злобин и Борис С. Никифоров, *Умысел и его формы* (Москва: Юрид. литература, 1972), 93.

⁸ Шавгүлидзе, *Аффент и уголовная ответственность*, 76–91.

ზოგი ავტორი თვლის, რომ ძლიერი სულიერი აღელვება აღიძვრება უეცრად, როგორც საპასუხო რეაქცია ძალადობასა ან შეურაცხყოფაზე და ამიტომ არ შეიძლება მათ შორის არსებობდეს დროში სხვაობა. ს. ბოროდინი მაგალითად, თვლის, რომ თუ დავუშვებთ სხვაობას დროში, მაშინ არ გვექნება ფიზიოლოგიური აფექტისათვის დამახასიათებელი ძლიერი სულიერი აღელვების უეცრად აღძვრის მომენტი.⁹

ა. პიონტკოვსკის აზრით, საქართველოს სს კოდექსის 104-ე მუხლი (საქართველოს სსკ-ის 111-ე მუხლი) არ მიესადაგება მკვლელობას, რომელიც ჩადენილია უკანონო ძალადობის ან მძიმე შეურაცხყოფის მიყენებიდან გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ, თუნდაც დამნაშავე იმყოფებოდეს ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში. ამავე დროს, მისი აზრით, უმნიშვნელო განსხვავება დროში – უკანონო ძალადობის ან მძიმე შეურაცხყოფისა და მკვლელობის ფაქტს შორის, არ გამორიცხავს იმის შესაძლებლობას, რომ მომხდარი მკვლელობა დაკვალიფიცირდეს აღნიშნული მუხლით.¹⁰

ჩვენი აზრით, გამორიცხული არ არის, რომ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობა და საპასუხო რეაქცია ერთმანეთს დროში არ დაემთხვეს. სწორად შენიშნავს თ. შავგულიძე, რომ აფექტი უწინარეს ყოვლისა, წარმოადგენს უშუალო საპასუხო რეაქციას მსხვერპლის კანონსაწინააღმდეგო მოქმედებაზე, მაგრამ არ არის გამორიცხული შესაძლებლობა, როდესაც სუბიექტის მიერ ადრე მიღებული ძლიერი სულიერი ტრავმა ცოცხლდება გარკვეულ ფაქტებთან დაკავშირებით, რომელიც იწვევს ამ ფაქტისათვის შეუფერებელ ემოციურ აფეთქებას.

იმისათვის, რომ მკვლელობა აფექტის მდგომარეობაში ჩადენილად იყოს ცნობილი, როგორც სამართლიანად აღნიშნავს მ. ლეკვეიშვილი, საჭიროა უეცრად იყოს აღძრული არა მარტო ძლიერი სულიერი აღელვება, არამედ მკვლელობის განზრახვაც. თუ სუბიექტს მკვლელობის განზრახვა ადრე ჰქონდა ჩაფიქრებული და აღელვება მხოლოდ მკვლელობის თანმდევი შედეგია, მაშინ მკვლელობა ვერ ჩაითვლება შემამსუბუქებელ გარემოებაში ჩადენილად და მაშასადამე, ვერ დაკვალიფიცირდება საქართველოს სს კოდექსის 111-ე მუხლით. თუ მკვლელობის განზრახვა მსხვერპლის მიერ უკანონო ძალადობის ან მძიმე შეურაცხყოფის მიყენებისას აღიძრა, მაგრამ მაშინვე კი არ იქნა განხორციელებული, არამედ განსაზღვრული დროის გასვლის შემდეგ, ქმედება დაკვალიფიცირდება შურისძიებით ჩადენილ მკვლელობად.¹¹

იმისათვის, რომ დანაშაული დაკვალიფიცირდეს საქართველოს სს კოდექსის 111-ე მუხლით, აუცილებელია, რომ უეცარი ძლიერი სულიერი აღელვება გამოწვეული იყოს მსხვერპლის მართლსაწინააღმდეგო ძალადობით, მძიმე შეურაცხყოფით ან სხვა მძიმე ამორალური

⁹ Станислав В. Бородин, *Квалификация убийства по действующему законодательству* (Москва: Юридическая литература, 1966), 127.

¹⁰ А. А. Пионтковский, ред., *Курс советского уголовного права*, т. 5 (Москва: Наука, 1971), 64–65.

¹¹ მზია ლეკვეიშვილი, „მკვლელობა ჩადენილი უეცრად აღძრული სულიერი აღელვების საფუძველზე“, *საბჭოთა სამართალი*, № 5 (1976): 13.

ქმედებით. მსხვერპლის მიერ ჩადენილი ძალადობა მართლსაწინააღმდეგო, არამართლზომიერი უნდა იყოს. უკანონო ძალადობას განმარტავენ, როგორც ისეთ მართლსაწინააღმდეგო ქმედებას, რაც მიზნად ისახავს ამა თუ იმ პირის, რეალურ ან სავარაუდო წინააღმდეგობის ან მისი თავისუფლების დათრგუნვას¹². ძალადობის ცნება გულისხმობს როგორც ფიზიკურ ძალმომრეობას (სიცოცხლის ხელყოფა, ჯანმრთელობის დაზიანება, გაუპატიურება, ცემა, წამება და ა. შ.), ისე ფსიქიკურ ზემოქმედებასაც.

„ძალადობა, როგორც სწორად აღნიშნავს თ. შავგულიძე, – ყოველთვის მოქმედებას გულისხმობს... არ შეიძლება ძალადობად ჩაითვალოს დანაშაულებრივი უმოქმედობა ან ისეთი მოქმედება, როგორიცაა დანაშაულის ჩადენა დაზარალებულის თანხმობით ან მის მიერ შეუცნობლად.¹³

მართო ძალადობის ფაქტი საკმარისი არ არის, ამასთან აუცილებელია დადგინდეს, მისი მართლსაწინააღმდეგო ხასიათიც. კანონი აფექტის გამართლებისათვის საკმარისად მიიჩნევს ძალადობის უკანონო ხასიათს და არ მოითხოვს რაიმე მძიმე შედეგს ან განსაკუთრებულ დამამძიმებელ გარემოებას. პირის მოქმედება რომ სსკ-ის 111-ე მუხლით დაკვალიფიცირდეს, საკმარისია ისეთი უკანონო ძალადობის ფაქტის არსებობა, რასაც შეუძლია გამოიწვიოს უეცარი ძლიერი სულიერი აღელვება.

აღსანიშნავია, რომ დანაშაულის სსკ-ის 111-ე მუხლით დაკვალიფიცირებისათვის მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული არა მხოლოდ ის კანონსაწინააღმდეგო ძალადობა, რომელმაც უშუალოდ გამოიწვია აფექტი, არამედ ის ვითარებაც, რომელიც წინ უძღოდა მკვლელობას.

ლიტერატურასა და პრაქტიკაში სხვადასხვაგვარად არის გაგებული მძიმე შეურაცხყოფის ცნება. ჯერ კიდევ, დადგენილი არ არის, თუ რას გულისხმობს იგი. კანონმდებელი კი, აფექტის გამართლებისათვის საჭიროდ მიიჩნევს არა უბრალო, არამედ მძიმე შეურაცხყოფას.

მ. ლეკვეიშვილი სამართლიანად შენიშნავს, რომ მძიმე შეურაცხყოფად უნდა მივიჩნიოთ პიროვნების პატივისა და ღირსების უხეში, განსაკუთრებით მძიმე დამცირება. შეურაცხყოფის სიმძიმის საკითხი გადაწყვეტილი უნდა იქნას ყველა კონკრეტულ საქმეზე, საქმის გარემოებათა ყოველმხრივი შესწავლის საფუძველზე, სუბიექტურ და ობიექტურ გარემოებათა ერთობლივი გათვალისწინებით. მართალია, სუბიექტურ ფაქტორს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, ვინაიდან სხვადასხვა ადამიანი სხვადასხვაგვარად აღიქვამს შეურაცხყოფას, მაგრამ მართო სუბიექტურ ფაქტორზე დაყრდნობით ქმედების სწორი კვალიფიკაცია შეუძლებელია.¹⁴ ამის საილუსტრაციოდ შეგვიძლია მოვიტანოთ მაგალითი სასამართლო პრაქტიკიდან. გ.ს. მუ-

¹² მაყაშვილი და სხვ., *დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ*, 47.

¹³ მაყაშვილი და სხვ., *დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ*, 47.

¹⁴ ლეკვეიშვილი, „მკვლელობა ჩადენილი უეცრად აღძრული სულიერი აღელვების საფუძველზე“, 15.

შაობდა საქართველოს შსს-ს ზესტაფონის რაიონული განყოფილების უბნის ინსპექტორად. 1998 წლის ზაფხულში, მან მიიღო ანონიმური წერილი, რომლითაც მისთვის ცნობილი გახდა, რომ დედამისის ინტიმური ურთიერთობა ჰქონდა მეზობლად მცხოვრებ თ.ე-სთან. 1998 წლის 4 ნოემბერს, დილის საათებში, გ.ს-მ საკუთარი ბებია მიიყვანა სოფ. შროშაში საავტომობილო გზასთან ე. წ. „ბატას ბოგირთან“ არსებული თიხის ტურჭლის ბაზრობაზე. გ.ს. მიესალმა იქ დამხვდურებს, მათ შორის, თ.ე-საც. ამ დროს თ.ე-მ ჩაილაპარაკა: „მოაკითხა თავის ბოზ დედას, წუხელ მასთან ვიყავი“, თან ცინიკურად ჰკითხა გ.ს-ს: „რა გინდა ბიჭო, რას მიყურებ“. მძიმე შეურაცხყოფით ფიზიოლოგიურ აფექტში აღმოჩნდა გ.ს., მან ამოიღო „მაკაროვის“ სისტემის პისტოლეტი და ორჯერ ესროლა თ. ე-ს, ხოლო როცა იგი გაიქცა, დამატებით, კიდევ ორჯერ ესროლა. თ.ე. ადგილზე გარდაიცვალა.¹⁵

ლიტერატურაში სადავოდ ითვლება საკითხი, ჩაითვალოს თუ არა მძიმე შეურაცხყოფად ცოლ-ქმრული ერთგულების დარღვევა – ერთ-ერთი მეუღლის თანდასწრებით. სასამართლო პრაქტიკა უეცარი ძლიერი სულიერი აღელვების გამომწვევად თვლის ერთ-ერთი მეუღლის ღალატს მეორის თანდასწრებით ე. ი. ამ ფაქტს მძიმე შეურაცხყოფად მიიჩნევს.

ცოლ-ქმრული ღალატი ყოველთვის, ყველა ცივილიზებულ ხალხში დიდ შეურაცხყოფად ითვლებოდა. მართალია, ძველად, საქართველოში ქმრის მიერ ცოლის მკვლელობა ყოველთვის მძიმე დანაშაულად ითვლებოდა, მაგრამ გამონაკლისი იყო, როდესაც ქალს მრუშობაზე წაასწრებდნენ. ვახტანგ მეექვსის სამართლის წიგნის 42-ე მუხლის თანახმად, „თუ კაცმან თავისი ცოლი მრუშობაზე დაახელოს და მოკლას, არა ძმისაგან, არა ნათესავისაგან სისხლი არ ეთხოვების“¹⁶.

იმავე მუხლით, ყრმას უფლება ჰქონდა მოეკლა თავისი ბატონი თუ იგი ცოლთან მწოლარეს მოუსწრებდა მას. „თუ ბატონმა ყმის ცოლს უაშიყოს, ან ღამით და ან დღისით და ცოლთან საწოლად დაახელოს, და მან კაცმან მოკლას, დიდი იყოს თუ მცირე, სისხლი არ ეთხოვების“¹⁷. როგორც ვხედავთ ფეოდალურ სამართალსაც კი ცოლქმრული ღალატი ოჯახის საფუძვლის შემარყეველ-გამანადგურებელ მოქმედებად მიაჩნდა, თორემ ყმას ასეთ დიდ უფლებას არ უბოძებდა.

ს. ბოროდინს ცოლქმრული ღალატი მძიმე შეურაცხყოფად მიაჩნია, თუმცა იქვე შენიშნავს, ამ საკითხზე პასუხის გაცემა ყველა შემთხვევისათვის შეუძლებელია.¹⁸

¹⁵ სისხლის სამართლის სასამართლო პრაქტიკა: დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ (თბილისი: უზენაესი სასამართლო, 2002), 61.

¹⁶ ვახტანგ მეექვსის სამართლის წიგნი, გამც. ისიდორე დოლიძე (თბილისი: მეცნიერება, 1981).

¹⁷ ვახტანგ მეექვსის სამართლის წიგნი.

¹⁸ Бородин, Нвалификация убийства, 132-133.

თ. შავგულიძის აზრით, არ შეიძლება მტკიცება იმისა, რომ ცოლქმრული ღალატის შემთხვევაში, მოღალატე მხარის ან მისი საყვარლის მოქმედება მიზნად ისახავს პიროვნების პატივისა და ღირსების დამცირებას, ვინაიდან ისინი როგორც წესი, ცდილობენ ღალატი შეუმჩნეველი დარჩეს არა მარტო მეუღლისათვის, არამედ ყველა გარეშე პირისათვის. ძნელი დასამტკიცებელია, განაგრძობს თ. შავგულიძე, რომ ქალს, რომელიც ნებდება მამაკაცს, ამით სურს დაამციროს თავისი საყვარლის ცოლის პატივი და ღირსება. ასევე, მას ძნელად დასამტკიცებლად მიაჩნია ცოლქმრული ღალატის კანონსაწინააღმდეგო ქცევად მიჩნევა, ვინაიდან ადამიანს აქვს სქესობრივი თავისუფლების უფლება მაშინაც კი, როდესაც იგი რეგისტრირებულ ქორწინებაში იმყოფება. აღნიშნულიდან გამომდინარე, თ. შავგულიძე დაასკვნის: კანონის კონსტრუქცია არ იძლევა საფუძველს იმისათვის, რომ ცოლქმრული ღალატით გამოწვეული მკვლელობა დაკვალიფიცირდეს როგორც განზრახ მკვლელობა, ჩადენილი ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში.

მიუხედავად იმისა, რომ ავტორს ცოლქმრული ღალატი არ მიაჩნია მართლსაწინააღმდეგო ხასიათის მქონედ და შეურაცხყოფად სისხლის სამართლის თვალსაზრისით, მაინც იმ აზრისაა, რომ სასამართლო პრაქტიკა დგას სწორ გზაზე, როდესაც შორდება კანონს და ცოლქმრული ღალატით გამოწვეულ ფიზიოლოგიურ აფექტს გამართლებულად თვლის.

მისი აზრით, ცოლქმრული ღალატი, როგორც ამორალური საქციელი, ხშირად სუბიექტს მძიმე ტრავმას აყენებს, ამასთან, მოტყუებული განსაზღვრული სოციალური ჯგუფების მიერ ფასდება როგორც არასრულფასოვანი და დამცირებული. ამიტომ ცოლქმრული ღალატი თავისი მნიშვნელობით უნდა გაუთოლდეს ძალადობასა და მძიმე შეურაცხყოფას.¹⁹

მ. ლეკვეიშვილი არ ეთანხმება საკითხის ამგვარად გადაწყვეტას. მას არ მიაჩნია დამაჯერებლად ასეთი არგუმენტაცია: „ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში ჩადენილი მკვლელობის მუხლის ამგვარი კონსტრუქცია უსაფუძვლოდ შეამსუბუქებდა იმ პირების პასუხისმგებლობას, რომელთა შეგნებაშიც ზოგიერთ ძველ, მავნე ტრადიციას ჯერ კიდევ, მტკიცედ აქვს მოკიდებული ფეხი“.²⁰

მ. ლეკვეიშვილის მტკიცებით, „...ცოლქმრული ღალატის შემთხვევაში, როდესაც მაგალითად, ქმარი შეუსწრებს ცოლს სხვა მამაკაცთან და აფექტის მდგომარეობაში კლავს მას... არ ხდება დაბარალეულის მიერ დამნაშავის მძიმე შეურაცხყოფა იმ გაგებით, რაც კანონმდებლის მიერ ამ ცნებაშია ჩაქსოვილი. აქ დამნაშავეს ამოძრავებს მხოლოდ შურისძიება, გრძნობს რა, თავს შეურაცხყოფილად (თუმცა, არა კანონში მინიშნებული დისპოზიციის ფარგლებში). ამიტომ ქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს როგორც ჩვეულებრივი მკვლელობა შურისძიების

¹⁹ Шавгулидзе, *Аффект и уголовная ответственность*, 135.

²⁰ ლეკვეიშვილი, „მკვლელობა ჩადენილი უეცრად აღძრული ძლიერი სულიერი აღელვების საფუძველზე“, 15.

მოტივით. სასამართლოს შეუძლია მხედველობაში მიიღოს დამნაშავისათვის მიყენებული სულიერი ტრავმა... და დაუნიშნოს სასჯელის მინიმალური ოდენობა“.²¹

ჩვენი აზრით, ცოლქმრული ღალატი, ვიდრე მეუღლენი კანონიერ, რეგისტრირებულ ქორწინებაში იმყოფებიან, თუ ამას შედეგად მოჰყვა დაზარალებულის მკვლელობა, ყველა შემთხვევაში უნდა დაკვალიფიცირდეს საქართველოს სსკ-ის 111-ე მუხლით. მნიშვნელობა არა აქვს იმას, მოღალატე მხარე ან მისი საყვარელი მოქმედებდა თუ არა ნაღალატევი მხარის პიროვნების პატივისა და ღირსების დამცირების მიზნით. თვით ის ფაქტი, რომ ასეთ მოქმედებას როგორც წესი, მალულად, ფარულად, შეუმჩნევლად სჩადიან, მიგვანიშნებს იმაზე, რომ ღალატის ფაქტი, თავისთავად არის შეურაცხმყოფელი.

აფექტში ჩავარდნის დროს, მკვლელს როდი რჩება იმის გააზრების ან გამორკვევის დრო, თუ რა მიზნით უღალატეს მას. საერთოდაც, წარმოდგენელია მოღალატე ცოლმა ან ქმარმა, თუ ის ნორმალურია, არ იცოდეს, რომ ღალატით იგი არა მარტო მძიმე, არამედ წარუშლელ შეურაცხყოფასაც აყენებს ნაღალატე მხარეს.

რა შეიძლება იყოს იმაზე უფრო შეურაცხმყოფელი, როდესაც თავმოყვარე, ოჯახის ერთ-გული, ბნეობრივად წმინდა და ღირსებით ყოველმხრივ შემკული ადამიანი მისდა უნებურად მოწმე გახდება სარეცელის გაყოფისა, ოჯახის შეგნებისა, თავმოყვარეობის შელახვისა და ღირსების დამცირებისა.

მართალია, კანონში არ არის მითითება იმაზე, რომ ცოლქმრული ღალატი დაუშვებელი და სისხლის სამართლის წესით დასჯადი ქმედებაა, ასევე ვერ ვნახავთ, რომ ცოლქმრული ღალატი დასაშვებია, ისეთი მართლზომიერი მოქმედებაა, რომელიც არ ითვლება შეურაცხყოფად. კანონით არც ის არის ნებადართული, რომ ადამიანს აქვს სქესობრივი თავისუფლება, როდესაც იგი რეგისტრირებულ ქორწინებაში იმყოფება, რომ მეუღლეებს არა აქვთ უფლება დაუშალონ ერთმანეთს სქესობრივი აღვირაზსნილობა და თავშეუკავებლობა, ხოლო თუ ასეთი რამ მაინც მოხდება, მოუწონონ ერთმანეთს საქციელი ან მშვიდად, უდრტვინველად აიტანონ ეს მდგომარეობა.

ცოლქმრული ღალატი ამორალური, დასაგმობი და გასაკიცხი საქციელია, რომელიც პიროვნებას სულიერ ტრავმას აყენებს. მართალია, სასამართლო პრაქტიკა ცოლქმრულ ღალატს აფექტის გამამართლებელ გარემოებად მიიჩნევს და აღნიშნულ შემთხვევაში დანაშაული კვალიფიცირდება საქართველოს სსკ-ის 111-ე მუხლით, მაგრამ მიზანშეწონილი იქნებოდა თუ ამავე მუხლის დისპოზიციაში ასახვას ჰპოვებდა ცოლქმრული ღალატის შედეგად აფექტში ჩადენილი მკვლელობაც“.²²

²¹ ლეკვეიშვილი, „მკვლელობა ჩადენილი უცერად აღძრული სულიერი აღელვების საფუძველზე“, 14.

²² Шавгүлидзе, *Аффект и уголовная ответственность*, 135.

საერთოდ კი, შეურაცხყოფა მძიმეა თუ არა, ეს ფაქტის საკითხია. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, აქ მხედველობაში მისაღებია სუბიექტური მომენტი ე. ი. ის, თუ როგორ გავლენას ახდენს სუბიექტზე შეურაცხყოფა მოცემულ კონკრეტულ სიტუაციაში, მაგრამ მართო ეს საკმარისი არ არის. სუბიექტურად მძიმე განცდილი შეურაცხყოფა აფექტს მხოლოდ მაშინ გაამართლებს, თუ იგი ობიექტურადაც მძიმეა. ცოლქმრული ღალატი კი, ობიექტურად როგორც წესი, ყოველთვის მძიმეა. თუ ქმედება არ ატარებს უკანონო ძალადობის ან მძიმე შეურაცხყოფის ხასიათს, მაშინ მისი დაკვალიფიცირება საქართველოს სსკ-ის 111-ე მუხლით არ შეიძლება.

თუ დაზარალებულის უკანონო ძალადობა ან მძიმე შეურაცხყოფა მიმართული არ არის დამნაშავეს ან მისი ახლობლების წინააღმდეგ, მაშინ ქმედება ვერ დაკვალიფიცირდება საქართველოს სს კოდექსის 111-ე მუხლით.

კოდექსის 109-ე მუხლის შენიშვნის თანახმად, სისხლის სამართლის კოდექსში ახლო ნათესავად ითვლება: მშობელი, შვილად ამყვანი, შვილი, შვილობილი, პაპა, ბებია, შვილიშვილი, და, ძმა, მეუღლე.

სწორედ შენიშნავს თ. შავგულიძე, რომ თუ „აფექტში მკვლელობა ისეთმა ძალადობამ გამოიწვია ან ისეთმა შეურაცხყოფამ გამოიწვია, რომელიც მიმართული იყო არა დამნაშავეს ან მისი ახლო ნათესავის, არამედ გარეშე აზრის წინააღმდეგ, მაშინ დანაშაული დაკვალიფიცირდება არა საქართველოს სსკ-ის 111-ე, არამედ 108-ე მუხლით. ის ფაქტი, რომ აფექტში ჩადენილი დანაშაული გამოწვეული იყო არამართლზომიერი მოქმედებით... სასჯელის დანიშვნისას, მხედველობაში მიიღება როგორც პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი გარემოება.“²³

იურიდიულ ლიტერატურაში სამართლიანად გამოთქვამენ მოსაზრებას, რომ „ახლო ნათესავზე“ მითითებით, მნიშვნელოვნად იზღუდება იმ ინტერესების სფერო, რომელზედაც ხელყოფამ შეიძლება გაამართლოს აფექტი. ამ თვალსაზრისით ზ. წულაია „ახლო ნათესავის“ ცნებას „ახლობლის“ ცნებით ცვლის და ეყრდნობა საპროცესო კანონმდებლობას.²⁴

აფექტი უეცრად წარმოშობილი და სწრაფწარმავალი გრძნობაა. როცა საუბარია აფექტის უეცრად წარმოშობაზე, მხედველობაშია სწრაფი რეაქცია იმ გამღიზიანებლებზე, რომელიც აღნიშნულია საქართველოს სს კოდექსის 111-ე მუხლის დისპოზიციაში. ეს არის მართლ-საწინააღმდეგო ძალადობა²⁵ და სხვა. მაშასადამე, აფექტი მომენტალურად უნდა მოჰყვეს მართლსაწინააღმდეგო ძალადობას. ასე, რომ განზრახი მკვლელობა ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში მართლსაწინააღმდეგო ძალადობისთანავე ხდება, – წერდა ო. გამყრელიძე, – იგი უშუალო რეაქციაა ამ ძალადობისა.²⁶

²³ მაყაშვილი და სხვ., *დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ*, 49.

²⁴ ზაურ წულაია, *სისხლის სამართალი: კერძო ნაწილი*, ტ. 1 (თბილისი: სამართალი, 2000), 89.

²⁵ წულაია, *სისხლის სამართალი: კერძო ნაწილი*, ტ. 1, 89.

²⁶ *სისხლის სამართლის სასამართლო პრაქტიკა: დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ*, 62.

„ახლო ნათესავზე“ მითითებამ, რამაც შეიძლება გაამართლოს აფექტი, არ მიგვაჩნია სწორ დებულებად. აფექტი შეიძლება წარმოშვას სრულიად სხვა პირზე მსხვერპლის ძალადობამ. ამ თვალსაზრისით, უკეთესი იქნება, თუ ახლო ნათესავი შეიცვლება ტერმინით – „სხვა პირი“ და საქართველოს სსკ-ის 111-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„მუხლი 111. განზრახ მკვლელობა უეცარი, ძლიერი სულიერი ალელვების მდგომარეობაში

1. განზრახ მკვლელობა უეცარი, ძლიერი სულიერი ალელვების მდგომარეობაში, რაც გამოიწვია დამნაშავეს ან სხვა პირის მიმართ მსხვერპლის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობამ, მძიმე შეურაცხყოფამ ან სხვა მძიმე ამორალურმა ქმედებამ, აგრეთვე მსხვერპლის არაერთგზისი მართლსაწინააღმდეგო ან ამორალური ქცევით განპირობებულმა ფსიქიკურმა ტრავმამ“...

ქმედების არასწორად შეფასება, პროკურორის საქმიანობისა და სასამართლო პრაქტიკის შეცდომა. ამის საფუძველზე გამოტანილი განაჩენი ყოველთვის გახდება ზემდგომ სასამართლო ინსტანციაში გასაჩივრების საგანი.

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 259-ე მუხლის შესაბამისად, სასამართლოს განაჩენი უნდა იყოს კანონიერი, დასაბუთებული და სამართლიანი. სასამართლოს განაჩენი კანონიერია, თუ იგი გამოტანილია საქართველოს კონსტიტუციის, ამ კოდექსისა და საქართველოს სხვა კანონების მოთხოვნათა დაცვით, რომელთა ნორმებიც გამოყენებული იყო სისხლის სამართლის პროცესში²⁷...

ცხადია, თუ ქმედებას მიეცემა არასწორი სამართლებრივი შეფასება, სასამართლოს განაჩენი უკანონოა.

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 292-ე მუხლის თანახმად, სააპელაციო წესით შეიძლება გასაჩივრდეს პირველი ინსტანციის სასამართლოს განაჩენი, რომელიც აპელანტს უკანონოდ ან/და დაუსაბუთებლად მიაჩნია.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ ქმედების არასწორად შეფასება და მის საფუძველზე განაჩენის დადგენა გახდება სააპელაციო გასაჩივრების საგანი.

საპროცესო კოდექსის მე-300 მუხლის საფუძველზე, საკასაციო წესით შეიძლება გასაჩივრდეს სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ გამოტანილი განაჩენი, რომელიც კასატორის აზრით, უკანონოა. განაჩენი უკანონოა, თუ მსჯავრდებულის ქმედებას არასწორი კვალიფიკაცია მიეცა.

სააპელაციო სასამართლოს მიერ ქმედების არასწორი კვალიფიკაცია და მის საფუძველზე განაჩენის დადგენა გახდება საკასაციო გასაჩივრების საგანი.

²⁷ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, №31(38), 2009 წლის 9 ოქტომბერი.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 39-ე მუხლის თანახმად, სასჯელის მიზანია სამართლიანობის აღდგენა, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილება და დამნაშავეს რესოციალიზაცია²⁸. ხოლო იმავე კოდექსის 53-ე მუხლის შესაბამისად, სასამართლო დამნაშავეს სამართლიან სასჯელს დაუნიშნავს ამ კოდექსის კერძო ნაწილის შესაბამისი მუხლით დადგენილ ფარგლებში და ამავე კოდექსის ზოგადი ნაწილის დებულებათა გათვალისწინებით.

თუ განზრახ მკვლელობას უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში მიეცემა არასწორი კვალიფიკაცია სასჯელის მიზანი ვერ იქნება მიღწეული და ვერც სასამართლო დანიშნავს სამართლიან სასჯელს.

დასკვნა

დასკვნის სახით შეიძლება ჩამოვყალიბოთ შემდეგი დებულება: ამრიგად, უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, განზრახ მკვლელობის სწორად კვალიფიკაცია უზრუნველყოფს საპროკურორი საქმიანობისა და სასამართლო შეცდომების გამოსწორებას, მართლმსაჯულების სწორ განხორციელებას, სასჯელის მიზნების მიღწევას, სამართლიანი სასჯელის დანიშვნასა და სამართლიანობის აღდგენას.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 111-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„მუხლი 111. განზრახ მკვლელობა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში

1. განზრახ მკვლელობა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რაც გამოიწვია დამნაშავეს ან სხვა პირის მიმართ მსხვერპლის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობამ, მძიმე შეურაცხყოფამ ან სხვა მძიმე ამორალურმა ქმედებამ, აგრეთვე მსხვერპლის არაერთგზისი მართლსაწინააღმდეგო ან ამორალური ქცევით განპირობებულმა ფსიქიკურმა ტრავმამ.

²⁸ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი.

ბიბლიოგრაფია

ქართულენოვანი წყაროები:

ლეკვეიშვილი, მზია. „მკვლელობა ჩადენილი უეცრად აღძრული სულიერი აღელვების საფუძველზე.“ *საბჭოთა სამართალი*, № 5 (1976): 11-18.

მაყაშვილი, ვახტანგ, მანანა მაჭავარიანი, თინათინ წერეთელი და თამაზ შავგულიძე. *დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ*. თბილისი: განათლება, 1980.

ნათაძე, რევაზ. *ზოგადი ფსიქოლოგია*. თბილისი: განათლება, 1989.
წულაია, ზაურ. *სისხლის სამართალი: კერძო ნაწილი*. ტ. 1. თბილისი: სამართალი, 2000.

უცხოენოვანი წყაროები:

Бородин, Станислав В. *Квалификация убийства по действующему законодательству*. Москва: Юридическая литература, 1966.

Дагель, Пётр С. *Проблема бессознательного и некоторые вопросы вины в уголовном праве*. Москва: ВЮЗИ, 1968.

Злобин, Георгий А. и Борис С. Никифоров. *Умысел и его формы*. Москва: Юридическая литература, 1972.

Морозов, Г. В., ред. *Судебная психиатрия*. Москва: Юридическая литература, 1971.

Пионтковский, А. А., ред. *Курс советского уголовного права*. Т. 5. Москва: Наука, 1971.

Шавгулидзе, Тамаз В. *Аффект и уголовная ответственность*. Тбилиси: Мецниереба, 1973.

საკანონმდებლო აქტები და სასამართლო პრაქტიკა:

ვახტანგ მეექვსის სამართლის წიგნი. გამომცემელი ისიდორე დოლიძე. თბილისი: მეცნიერება, 1981.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, №41(48), 1999.

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, №31(38), 2009.

სისხლის სამართლის სასამართლო პრაქტიკა: დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ. თბილისი: საქართველოს უზენაესი სასამართლო, 2002.

ON THE LEGAL ASSESSMENT OF INTENTIONAL HOMICIDE COMMITTED IN A STATE OF HEAT OF PASSION

MALKHAZ LOMSADZE

Doctor of Law

Samtskhe-Javakheti State University,

Professor, Georgia

lomsadzem@gmail.com

Abstract. Crime has always been a subject of discussion among legal scholars. This paper addresses the assertion that intentional homicide committed in a state of heat of passion poses greater danger than other forms of intentional homicide. In terms of severity, intentional homicide committed in a state of heat of passion falls into the category of a less serious crime compared to other homicides.

This work represents an attempt to substantiate a solution to the problem of qualifying homicide committed in a state of heat of passion. For the qualification of intentional homicide, it is sufficient that the perpetrator was in a state of sudden heat of passion caused by the unlawful conduct of the victim. In preparing this paper, various scientific works on the issue were studied, judicial practice was generalized, and relevant conclusions were formulated based on in-depth scientific analysis.

We believe that this paper will be useful for legal scholars, practitioners, and individuals interested in the problems of qualifying group crimes.

Keywords: heat of passion, intentional homicide, physiological affect, pathological affect, severe insult, severe immoral act, marital infidelity, honor and dignity.